4 EYLÛL

İÇİNDEKİLER

Şiirler

SİVAS 10 Kuruş SAYI : 17 - 33

30 — Temmuz — 1940

Haberler ve çalışmalar

Suşehrinde halkodası Çalışmaları

Kaza Halkodasının tertip ettiği konferans serisinin ilki olan „Propaganda, millî birlik ve Türk Havacılığının yükselmesi için yapılacak yardım„ muvzulu konferans, Askerlik Şube Reisi Binbaşı Akif Savacı tarafından bugün pazara gelen yüzlerce halka verilmiş ve konferans derin bir alâka ile dinlenerek alkışlanmıştır.

- kurslar -

Evimiz motörcülük kursundan sonra, ortaokul talebesinden gerek elemede, gerekse sınıf geçme imtihanlarında başarı gösteremiyen talebeye matematik dersi vermeğe başlanmıştır. Ve bu büyük bir alaka uyandırmıştır.

Lozan Günü

Lozan günü münasebetiyle ogün akşam evimiz bir aile toplantısı tertibetmiştir.

Bu toplantı saat «22» de İstiklâl marşi ile açılmış, bunu müteakip, şehrimizde müsafireten bulunan Dr. Ali Fuat «Lozan'in» hukukî bakımdan yüksek değerini tebarüz ettiren bir ilmî hitabede bulunmuşlardır. Toplantı büyük bir samimiyet havası içinde geç vakta kadar devam etmiştir.

Konferanslar

C. H. P. Köylümüzün yeni harp silâhlarından paraşüt hakkında bilği edinmesi için muhtelif nahiye merkezlerinde konferanslar verdirilmiştir. Bu konferanslardan bütün köylülerin istifade edebilmesi için tedbirler alınmıştır. Konferanslar da Hükûmetimizin siyaseti de izah edilmiş ve konferanslardan köylüler çok memnun kalmışlardır . .

Üniversite Profesörleri şehrimizde

İstanbul ünüversitesi hukukû siyasiye profesörü Ali Fuat'la, Tarih Doçenti, Mükrimin Halil üç konferans vermek suretiyle halkımızın hukukî ve tarihî bilğilerini artırmışlardır. Bu konferanslar halk arasında büyük bir alaka uyandırmıştır.

Mesul ve Yayın Direktörü : Avukat A. Göze

Tertipeden : V. C. Aşkun F. K. Kalkancı

ABONE : Yıllığı - 100 Kuruş

Sivas—Kâmil Matbaası

4 EYLÛL

SAYI : 17 — 33 30 - Temmuz - 1940 YIL : 6

SIVAS HALKEVİNİN AYLIK KÜLTÜR DERGİSİDİR

KIZILAY ve SOSYAL YARDIM

Yazan : Necip Erdem

«Üye adedinin memleketin rüştü içtimaisile mütenasip bir dereceye varmasını ve bütün milletin bu tenasübü temin etmesini temenni ederim.»

ATATÜRK

Zaman dir ırmak gibi, ezelden ebede akıyor... Bu akış daima aynı hızı aynı karakteri muhafaza etmiyor. Günler, aynı hadiselere sahne olsalar hayatın ne zevkı kalır? Hadiseler güulerimizi manalandırıyor, bizi hayata, cemiyete daha sıkı bağlarla bağlıyor.

Temmuzun yedinci günile başlıyan bir haftayı yaşıyoruz : Kızılay haftası. Beyaz zemin üzerinde kızıl bir ay, büyük dir ülkünün senbolüdür. Milletce bu ülküye kendimizi daha çok vermek için yapılması lâzım her şey yapılıyor. Bu günlerde her yerde Kızılay'ı görüyor, koklu yor ve teneffüs ediyoruz. O, şuurumuzdan kalbimize yükseliyor ve bizi muayyen hareket ve faaliyetlere sevk ediyor.

(Kızılay), bir sosyal yardım teşkilâtının adıdır. Bu kurumun hedefi, gayesi kısaca şudur : Siyasî ve veya tabiî afetleri önlemek. Bu nevi afetlerden müteessir olanları şefkatlı kucağında barındırmak. İki kçük cümle ile ifade edilen muazzam bir vazife. Halbuki kurumun gayesi bu kadarla da kalmayarak hukukî, siyasî ve ilmî işlerlerle de uğraşmak onun aslî vazifeleri icaplarından oluyor.

Modern cemiyetler, modern müesseselere malik olan cemiyetlerdir. Bir müessese sadece faydalı olduğu için var degildir. Belki sosyal bir zaruretin eseridir. Modern müesseseler içinde sosyal yardım müesseseleri en başta gelir. Çünkü bugünkü cemiyet, ilk cemiyetlerin son tekâmül merhalesi olmakla beraber onun ayni değildir. Yirminci asır cemiyetinde tekler arasındaki te-

sanüt mihanik değil, organiktir. İş bölümü son derece genişlemiştir. Bu sosyal bünye bir çak sosyal yardım teşekkülleri sayesinde yaşayabilir. Bu teşekkülleri yaşatacak olan fertlerdir. Fertler bu hususta kendilerine arzedilen vazifeleri ifa etmekle dolayısile kendilerini de garanti etmiş olurlar. Görülüyorki, basit bir hissin ilcası dahse mevzu değildir. Büyük bir vazife karşısında bulunuyoruz. Medeni terbiyeleri mükemmel olan vatandaşlar için hiç bir şey, vazife yapamamak kadar ızıtırap verici değildir.

(Türkıye Kızılay Kurumu) nun Türk vatandaşından istediği şey, hatta basit bir fedakârlık bile değildir. Halbuki biz, biz fedakârlığa çok alışkın bir milletiz. Tarih ferdinde ve tarih içinde Türk milleti teşkilâtç lığı ile, hassatan sosyal yardım müesseselerini kurmak ve mükemmelen işletmekle temayüz etmiştir. bizim için; barışda ve harpte cephede ve cephe gerisinde, bütün vatanda, her felâkete karşı tedbir alacak olan Kızılaya karşı birinci sınıf vazifelerle maddeten ve manen bağlanmak, onu daima hazır ve daima kuvvetli bulundurmak medenî bir mecburiyet olmaktan ziyade millî bir mecburiyettir.

İhtiyar tarih içinde (Kızılay) ın genç tarihçesine kısa bir bakış yapmak her halde faideli olur.

1863 senesinde (Cenevre umumî menfaatlar cemiyeti) harpte paralı askerler ile memurlar ve sıhhiye teşkilâtının bitarafliğını temin maksadiyle Cenevrede yarı resmi mahiyette beynelmilel bir konferans teşebbüsü yapıyor. Teşebbüs muvaffak oluyor. Konferans üç karar kabul ediyor :

1 — Her memlektte hastaneler için müşterek bir bayrağın kabulü.

2 — Orduların heyeti sıhhiyeleri için müşterek bir alâmeti farikanın kabulü.

3 — Harp zamanında muharip milletler tarafından seyyar ve sabit hastanelerin ve sıhhî memur ve müstahdemlerin ve yaralılara yardım edenlerin ve bizzat yaralıların bitarafliklarının ilânı.

Bir sene sonra 8 Ağustos 1864 tarihinde yine Cenevrede 16 devlet delegelerinin iştirakleriyle siyasî bir konferans toplanıyor. 22 Ağustosda (Cenevre mukavelenamesi) kabul ve imza ediliyor.

Sultan Abdulazizin ilk zamanlarına tesadüf eden bu pek hayırlı faaliyete Osmanlı hükûmeti maalesef lâyik olduğu ehemmiyeti vermiyor. Sadece 1865 yılı 5 Temmuzunda mukaveleyi imza ediyor. Bu iştirak dahi bir formaliteden ileri gitmiyor.

(Cenevre mukavelenamesi) ni deniz efradınada teşmil maksadiyle Berlinde 1868 Teşrinisanisinde ikinci bir siyasî konferans toplanıyor. Biz buna iştirak ediyoruz. Bu iştirak bizim için hayırlı oluyor. Bir az sonra İstanbulda meşhur doktor Marko paşanın reisliği altında bu maksatla bir cemiyet teşkil ediliyor. 7 Temmuz 1869 tarihinde tanzim edilen layiha tasdik için Bâbıâliye gönderiliyor.

(Devamı gelecek sayıda)

Türkiyede Meşhur Ağaçlar

Kerim Yund

— Geçen Sayıdan Devem —

Bu gün be-hayat olarak memleketimizde en çok tanınmış iki büyük çınar vardır : Biri Antalya'da evkaf bahçesinde diğeri Bursa'da hepishane civarında bulunan Alüfeli veya Nilüfer çınarıdır. Bu ağaçlardan muharrir Rıfkı Atay (Bizim Akdeniz) adlı kitabının 35 inci sahifesinde şöyle bahseder.

(Türkiyenin en büyük çınarını Bursadaki Alüfeli çınarımı Yoksa Antalya'da Evkafın bahçesindeki 16 metre genişliğindeki çınarlı olduğuna tereddüt ederler.) der.

Yukarıdaki genişlik kelimesinin devriye değil kutra tekabül ettiğini zannediyoruz. Bursada bulunduğumuz esnada yani 12 - 12 - 936 da Bursanın meşhur çınarını görmek fırsatını buldum. Çınar hakikaten tarihî bir anıd gibi idi. Belediye bunu bildiği için çınarın üzerine bir etiket yapıştırarak tarihî ve bediî çınarı kesenlerin cezalandırılacağını yazmış çınarın, alt kaidesinin çevresi 21 metre çatallandığı kısma kadar gövdesinin uzunluğu sekiz metre kadardır. Bu çınarın tarihî ve bediî kıymetinin ne olduğunu araştırdım levhayı asan kendileri olduğu halde belediyecilerde bu hususda ademi malûmat beyan ettiler fakat o sırada bir tarih muallimi şöyle izahat verdi.

(Eski zamanda, bu ağacın altında Alüfe dağıtılmış onun için bu ağaca Alüferi çınar derler ve tarihî kıymeti de buradan gelir.) dedi.

Antalya'da meydan kavağ camii civarında bulunan Evkafın çınarından başka, paşa kavakları çınarı, halkevi çınarı da meşhurudur.

İstanbulun bazı semtlerinde de halen mevcut ve halkın muhtelif kuvvetler istinat ederek meşhurluklarını daima yad ettiği ağaçları vardır. Bunlardan Kocamustafa paşada Sömbülefendi camii havlusunda bir çınar mevcuttur ki, bu ağaca sarılı olan bir zincirin ucu ince bir daldan yere sarkmakta ve yere temasına bir buçuk metrelik mesafe bulunmaktadır. Zincir yere değerse kıyamet kopacağı kanaatı olduğundan o civarın halkı çınara korku ve saygı ile bakar.

Mitlerin teşekkülünde cehalet değil insanların nihaî emelleri rol oynar bu sebepten bazan pek yakın bir zamanda ve mevsuk bir halde bulunan bir hadise hemen efsanevi şekillere bürünerek an'anevî, esatir âlemine girer.

İstanbul'da soğuk şeşmede divanyolunu takiben Sultan Ahmede doğ-

ru çıkarken gül hane parkı Umumî kapısının karşısında ve yolun ortasında epeyce büyük bir çınar vardır. Bu çınarın adı geçen kapuya bakan yüzünde hemen iki metre kadar bir yükseklikte büyücek bir Granit parçası mevçuttur. Bu taşın duruşu marakımı tahrik etti o civarda bulunanlara sordum ve şu cevabı aldım:

(Fatih, İstanbulu zabtettiği sıralarda Ayasufyaya giderken atının ayağından bu taş çınarın gövdesine sıçramış ve Allâhdan orada çakılıp kalmış.)

Halbuki meselenin iç yüzünü Sonposta gazetesinin 23 birinci kânun 939 sayılı nushasında Eski şehir emini Operatör Cemil Topuzlu; hatıralarını yazan, Sabih Alaçama şöyle anlatır.

(Sırası gelmişken yine bu yola ait hoş bir vak'ayı anlatayım dedi : Şimdi sokağın ortasında gördüğünüz dört beş asırlık büyük çınar ağacı da evvelce, yıktırdığım mezar duvarına bitişik idi. Fakat cadde açılınca onu kestirmeğe kıyamadım. Ağacı, eski dar yol ile sonra açılan cadde arasındaki farkı gösteren canlı bir şahit gibi bıraktım. Yerden iki buçuk metre kadar yüksekte, bu ağacın gövdesine sıkışıp kalmış bir taş vardır. Bilmem gördünüzmü?

— Evet, hatta onun, ağacın orta yerine ne suretle çıkdığınıda merak ediyorum.

— Söyleyeyim : du taş, eski mezarlık duvarının bakiyesidir. Ağaç daha küçük ve kaidesi duvara bitişik iken; kökünden iki çatalı arasına girmiş, çınarın deraguşundan kendini kurtaramamış.. Ağaç büyüdükçe, oda yukarıda kalmış.

Cemil Topuzluya :

— Ağaç, himmetinizin canlı şahidi olduğuna göre. bu taş kitabe yerine geçiyor dedim.

Bu realite yukarıdaki efsaneyi aydınlatıyor. Yalnız temas etmek istediğim nokta, taşın ağaç fidan iken kökünde büyüdükçe iki buçuk metre kadar irtifaa çıkmış olması sözünün yerinde bir izah olmayışıdır. Bizce bu meşele; ağacın gövdesine temas eden taşın senelik halkalar tarafından ihata edilmesinden başka bir şey değildir. (BİTMEDİ)

İNÖNÜNDE..

Sükûtun yorgun bir velvele gibi.
Gönül mihrabına çöktüğü yerde.
Zaferin ulvî bir zelzele gibi.
Tâliin belini büktüğü yerde.

Diz çoktüm, sevinçle Durdum gururla.
Elimi göğsüme vurdum gururla..
Sanki gülüyordu yurdum gururla.
Hilâl şafağının söktüğü yerde.

Gün, gökte bir kandil gibi yanarken,
Tarih, şehitlere çelenk sunarken.
Rüzgâr dile gelmiş Türkü anarken.
Ordunun bayrağı diktiği yerde.

Eriştim necatın zorlu sırrına,
Kol attım buradan büyük yarına·
Haykırdım istikbal ufuklarına,.
Anamın gözyaşı döktüğü yerde..

Faruk Şükrü Yersel

İnkilâp Tarihimizi Aydınlatan Bir Hatıra

« Şair ve emekli öğretmen Fazlullâh Moral Erzurum Kongresine Sivas ve Hafik mümessili olarak iştirak etmişlerdi. üstadın bu kıymetli mesailerine ait hatıralarını neşretmekle, inkilâp tarihimize ait kıymetli bir vesikayı nisyandan kurtarmış olacağımıza kaniiz.

Fazlullah Moral

— 7 —

Kongre müzakereleri muntazaman devam etmektedir. Ve her türlü işler üzerine görüşülüp konuşularak önemli kararlar alınmaktadır.

Bir siyasî ve içtimaî teşekkül kurulurken şüphesiz ki en büyük rol, matbuatındır. Çünkü kurulacak teşekkülün ana hatlarını ve onun kuruluşıyla meydana gelen yeni hareketin iç hüviyyetin mensup olduğu cemiyetin fertlerine aşılıyacak matbuattır. Binanaleyh bugünkü Hükûmetimizin ilk temelleri atılırken matbuat meseleside kongranin bir konuşma mevzu olmuştur. Yapılan müzakerede o zamanki Tırabuzonda çıkan « İstiklâl gazetesi » nin baş muharriri « Ömer Fevzi » söz alarak ateşin bir ifadeyle matbuatın serbest olması lüzumunu ileri sürerek iyi bir müdafaada bulunuyor. Ve bu serbestinin hiç değilse misaki millinin husuluna kadar devamını istiyor. Bu sırada « Fazlullah Moral » söz alarak Ömer Fevzi'nin fikirlerine karşı şu mütalaada bulunuyor.

« Efendiler, görünen köy kılavuz istemez. Biz Meşrutiyetin ilk senelerinde bu serbestinin ne acı felâketler doğurduğunu filen gördük. İşler çığırından çıktı. Hakiykî maksatlar unutuldu. Hasis emeller, şahsî menfaatlar peşinde dolaşıldı. Vatan ve millet mefkûreleri geride kaldı. Bunun yerine şahıslar ve şahsiyetler kaim oldu. Efkârı umumiyeye hadim olması lazimeden olan bu gazeteler aslı vazıfelerini terk ile efkârı şahsiyeyi neşrü tamime, daha doğrusu şahıslara hücum ederek hakarete başladılar. Edep ve nezahati olmıyan vatan ve milletin yaralarına merhem bulunmıyan bu gazetelerin ya kapatılması, yahut da devam edeceklerse bizden zerre kadar ayrılmıyarak millî misakin husulünde de bizimle hem efkâr olarak neşrü tamimde bulunmalarını ve bu vesiyleyle de gayemiz olan vahdeti milliyeyi tarsin ve tahkime çalışmalarını isterim. »

Bu fikir, umumî heyetçe çok haklı olarak hüsnü kabul görüp bir madde ile tesbit ediliyor.

Hakikaten matbuat hürriyeti hem çok lüzumlu, hem de bazan çok zararlıdır. bilhassa henüz teşekkül halinde bulunan bir memleketin siyasî hayatında matbuat hürriyetinin rolü büyüktür. Nitekim, yine serbest fırka zamanında matbuat hürriyetinin zararları görülmüştür. O zamanki çok okunan iki gazete sahibinin temamen şahsî dedi kodulara matbuatı alet etmeleri çok fena olmuştu. Ve bu yüzden halı hazır matbuat kanunumuzun vücudüne lüzum hasıl oldu. Ve o günden beri de, daha öyle bir matbuat gürültüsüne şahit bulunmadık.

Matbuat hürriyeti cidden iyidir. Fakat bu medenî ve bilhassa kültür seviyesi çok yüksek olan cemiyetler için aksi takdirde anavşiye sebebiyet verilmiş olurki, buda bir cemiyet için ölüm demektir.

Sonra matbuat hürriyyeti birazda siyasî teşekküllere, yani fırkacılığa çok yer veren memleketlerde müşahede edilir Zira her gazete mensup olduğu partinin ideoloji bayraktarlığını yapar.

Halbuki bizim gibi millî birlik esasına dayanan milletlerin rejjiminde böyle bir şeye lüzum bile yoktur. Bir Hükûmetki, milletinin refahından başka bir şey düşünmez. Bir parti ki tek dava güder ve özünü halktan almıştır şu halde bizim esasen fert olarak geniş bir hürriyetimiz vardır. Bunu yalnız şahsî hayatımızda değil, ilmî, içtimaî, siyasî hayatımızda da görmekteyiz.

İşte şu kongre müzakeresi de, kemalizmin nasıl bir maksat ve ne temiz bir ülküyle doğduğunu göstermekle büyük bir kıymet ifade etmektedir.

V. C. Aşkun

Gariplerin Türküsü

Biz bir sel gibiydik çağlar dururduk,
Uzağı yakına bağlar dururduk,
Bazı çocuk gibi ağlar dururduk
Bazı haydut gibi çıkardık dağa.

Dağda dolaşırdık, kırda gezerdik,
Binbir ıstıraptan neş'e sezerdik,
Derviş Yunus gibi gökü süzerdik,
Gelirdik sularla dudak dudağa . . .

Issız yalçın dağlar sesler verirdi,
Çiğdem koku saçar, karlar erirdi,
Çobanlar bizlere yol gösterirdi,
Yolumuz uğrardı bozulmuş bağa.

Keklikler kayada, ördekler gölde,
Biz iki derbeder kaybolduk çölde.
Ilgılar çayırda, koyunlar gölde ,
Baytarlar gidiyor koç dağlamağa.

Demir çarık giydik, eskidi o da
Geçen günlerimiz geliyor yâda.
Ermedi gönlümüz gene murada !
Şimdi başlıyoruz biz ağlamağa . . .

Osman Attilâ — Mehmet Necati Öngay

Ağlayın Hatıralar

Değerli bestekâr kardeşim
Sadettin Kaynak'a

Yükselin zaman zaman siz sıra dağlar gibi,
İçime ışık verin, çağlayın hatıralar.
Her an çıkın karşıma taze bir bahar gibi,
Durup durup içimde ağlayın hatıralar.

Korlaşın gönüllerde ne ağlayın, ne gülün,
Mevsimlerin elinde yaprak yaprak dökülün,
Gönlüm gibi yılların avucunda sökülün,
Bahtım gibi durmadan ağlayın hatıralar.

Irmaklar gibi akın, durmayın bir kararda ;
Ne bekleyin ovada, ne çağlayın dağlarda,
Eşsiz kalan kuş gibi gönül denen diyarda,
İçim gibi yanarak ağlayın hatıralar.

Arzular bir sel olup dağlardan aştı gitti,
Şimdi her şey susuyor, ve her şey artık bitti,
Hicranımı kalbimde göz yaşlarım eritti,
Gelin siz de ben gibi ağlayın hatıralar . .

Vehbi Cem Aşkun

Özlediğim Bahar .

Manası yok gecelerin, gündüzler renksiz, ışıksız,
Çağlıyanlar susmuş, kuşlar ötmez ve her yer ıssız.
Kuşların kanatlarında özlediğim bahar ;
Gölge, ışık, renk, saadet, herşey orada var.

Renkli bulutlar arasından koşan rüzgâr nerde ?
Bahara hasret ruhların aksi var nemli gözlerde.
Kızgın ateşler kavurmuş, çiçeğe hasret yeşil dalları,
Gözler ufka dikilmiş arıyor ölen baharı.

Feyzi Kutlu Kalhancı

Hikâye :

Erzincandan bir yaprak

- Beyaz Gece -

Kardeşim Nail Kayalı'ya

Gece.. Beyaz bir gece... Morarmış ağaçların yapraksız dallarını okşıyan Ayışığı... Durgun bir gece !... Saat 24..

Zülfiye hâlâ uyuyamamıştı, ninesi Emine yatağında uyuyordu. Başı ucuna dikilen kızını görünce sordu :

— Kız niye uyumuyon

— Uykum yok kinine .

Zülfiye bu yıl martın onüçünde (18) zini bitirip (19) yaşına girecekti. Şehrin güzel kızlarındandı. Bir buçuk yıldır nışanlandığı Ali'yi bekliyordu.

Erzincan Yolcusuna

Bin bakirenin matemi var ufkun içinde,
Göz yaşlarının iksirini emdi bu toprak.
Bin bakirenin ahını saklar bu yığınlar,
Boşluklara sor, nerdedir hakimi mutlak?

Behram Altay

Ali emmisinin oğlu idi. küçük yaştanberi beraberdiler. Oynadılar, gül düler, konuştular, ağladılar. Yaşları biraz olğunlaşınca ayrılır gibi oldular. Ninesi : « Kız, sen artık yetiştin Ali de delikanlı oldu. Kendini kolla gayri demişti. »

Ali ile bahçedeki asma çardağın altında baş başa kalırlardı İçini gıcıklıyan bir şey vardı. Nedense Alinin gözüne baktıkça vücuduna bir titretme geliyordu.

Bir gün Ali saçını okşamıştı. Az daha yıkılacaktı. Yüzü kızarmış ne söyliyeceğini şaşırmıştı.

Ninesinin tembihinden sonra korka korka, çekine çekine Ali ile görüşe biliyordu. Ali içli bir delikanlı olmuştu. Saz çalmıya başlamıştı. Yanık türküler okuyordu. Bu türkülerin çoğu Zülfiyenin üstüne bağlanıyordu.

Zülfiye evin toprak damı üstüne çıkar kendi kendine türküler okurken hep Alinin adını anardı.

Bir mayıs günü idi. Ali zülfiye'nin evi önünde uzanıp giden bahçenin içindeydi. Kiraz ağacının dalına konan iki kumru ağız ağıza vermiş kanatlarını açıp kaparken kendilerinden geçiyorlardı. Ali ve elile Zülfiye'ye baktı damda duran kuşları gösterdi. Sonra Zülfiye'nin işiteceği bir sesle : „Bunlar da bizim gibi Zülfiy„ diye bildi. Bu ilk aşklarının rüyası idi. Zülfiye ürperdi, titredi sonra yüzünü baş örtüsü ile kapadı uzaklaştı. Her ikisini de sevginin alevi kaplamıştı.

Ali anasına dert yanmış, zülfiyeyi her ne pahasına olursa olsun alacağını söylemişti. Anası dayanamadı, işi evin erkeğine açtı.

İki ailenin anlaşmasiyle Zülfiye'yi Aliye nışanladılar. Nışanladılar am-

ma şart ağırdı . . Ali askerliğini bitirecek, iş sahibi olacak ondan sonra Zülfi/e ile evlenebilecekti.

Ali içi yana, yana şehirden ayrıldı, Zülfiyeyi bıraktı gitti . . .

* * *

Ali askerliğini bitirmişti. Evelki yıllarda kiler ağaçların yapraklarını dökünce gelirlerdi. Bu yıl nedense iş uzadı. Ali bir türlü gelemiyordu. Dünya yine karışmış diyorlardı. Bu da Zülfiye'nin talihindendi.

Ali Çanakkalede makineli tüfenk bölüğündeydi. Askerlikte gösterdiği yüksek kabiliyet ve bilğisi subaylarının nazarı dikkatini celbetmiş Aliyi kursta çavuş çıkarmışlardı. Artık Ali çavuştu. Çavuştu amma arkadaşlarından fazla askerlik yapacaktı. Onun için vaktında memleketine gidememişti. Ali mektup yazıyordu. Yazıyordu amma Zülfiye'ye nasıl yazacaktı. Kiminle gönderecekti. İşte Aliyi düşündüren hep bu idi.

Ninesine yazdığı mektuplarda «Emmim gil: selam ederim» diyordu. Züfiye'nin adını yazarsa ayıp olur diye çekiniyordu .

* * *

Gece . . Beyaz bir gece . . Durğun ve korkunç bir gece . . Saatler ilerliyor, Zülfiye bir türlü uyuyamıyordu; gözlerini kapıyor, önüne Ali'nin hayali geliyordu . . Kulaklarında bellediği türkünün iki mısraı çınlayordu . . Bu türküyü Ali askere giderken söylemiş ve yolcu olmuştu .

Zülfiyem. Zülfiyem güzel Zülfiyem,
Saramadım seni, yazık Zülfiyem .

Zülfiye yatağın içinde gerindi; kollarını yastığın üstünden dışarıya fırlattı . . Olğun göğsü kabarmıştı; göğsünü elleriyle sıkıştırdı. Dudaklarından dökülen « Of Ali » kelimeleri ruhunu ürpertti, titriyordu .

Birdenbire içine bir korku düştü, kalbi çarpmıya başladı. Bu gece Zülfiyeyi boğan bir şey vardı, üstüne bir ağırlık çökmüştü· kalktı, diz çöktü, Tanrının adını andı, Tanrıya sığındı. Bu korkunun sebebini bir türlü anlıyamayordu.

Beyaz gecenin korkunç sükûnetini acı acı ulumağa başlayan köpek sesleri yırtmağa başladı. Zülfiye gözlerini bir noktaya dikti; yatağına çakılıp kaldı.

Yer altından sesler geliyordu . . Korkunç öldürücü, vahşi sesler . . Ağzı kilitlendi, şuuru kayboldu, olduğu yerde sarsılıyordu . . Önüne karanlık bir perde gerilmişti . . Yatağa düştü, kafasına inen sıva parçalarını duymuyordu bile . . Boğuk bir sesle son defa bağırabildi :

Ali . . . Ali . . .

Bu haykırış beyaz geceyi saran kara dumanların içine karıştı . .

Ev , bir yığın toprak haline gelmişti. Ay ışığı bu vahşi sarsıntının meydana getirdiği faciayı görmemek için bir müddet kendini bulutların arasında gizledi.

Beyaz ve korkunç gecenin ördüğü kefen Zülfiyenin vücudunu kapladı, beyaz geceye kanlı göz yaşı dağıtan yıldızların kızıl alevi beyaz gecenin beyaz kefenine gelinlik telleri kuşatırken , Zülfiyenin ruhu Çanakkale ufuklarının enginlerine akıp gidiyordu .

Bu vahşi inhidamın sükûnetini bozacak hiç bir şey kalmamıştı . Artık bütün emeller sönmüş, çarpan kalpler durmuş, ağlıyan gözler donmuş . . Zülfiye bir mezar, Zülfiyenin temiz aşkı taş kesilmişti .

* * *

Ali çavuş, çanakkale ufkuna yeni bir sabahı işliyen güneşin ilk ışıklarına bakarak bilmediği bir istırabın dayanılmaz acılariyle mütelellim, ağlıyor ve şarkı söylüyordu .

Zülfiyem Zülfiyem güzel Zülfiyem,
Saramadım seni yazık Zülfiyem .

Behram Altay

YAZAN *Vehbi Cem Aşkun*	SIVAS FOLKLORU	Dil, Tarih, Edebiyat Komitesi Tetkiklerinden

— Geçen sayılardan devam —

NAKARAT

Hoş bilerzik hoş bilerzik
Kolların nazik
Ben yarimden ayrı düştüm
Vay bana yazık

ZAHMA

Bir oda yaptırdım yüceden yüce
İçinde yatmadım üç gün, üç gece
Kurbanlar keserim sardığım gece

NAKARAT

Bir oda yaptırdım dururum diye
Aldım martini mi vururum diye
Hiç aklıma gelmedi ölürüm diye

NAKARAT

Bir oda yaptırdım döşedemedim
Kahbe felek ile baş edemedim
Yalvardım yakardım eş edemedim

NAKARAT

KABAĞI DA BOYNUMA TAKARIM

Kabağı da boynuma takarım
Huvardayı ben gözünden çakarım
Ah bana yan bakan olursa
Vallâh billâh beşliyinen yakarım

NAKARAT

Adinga dinga, dinga bak
Esmede rüzgâr sen bana bak
sen elleri yakma hep beni yak

Kabak da pişti tuz ister
Anne benim gönlüm kız ister
Kız olmazsa dul olsun
Şeftalisi bol olsun.
Evi barkı dolu olsun.

NAKARAT

Bu türkünün oyunu münferittir. Ya bir, ya iki kişi karşı karşıya oynarlar ki bunlara (kol oyunu) derler. Ve türkü çok eskidir.

Çekin halay veya Süpürgesi yoncadan sonra oynanan, sabahtan bizim pınara, Kelkidin yolu, keçi vurdum bayıra, oyunlarını mütakıp, sırayla şu oyunlar oynanır :

DURNAM

Turnam gelir ellerinden
Arabistan çöllerinden
Sokunayım güllerinden

NAKARAT

Durnam yürüdü yürüdü
Hanım yürüdü yürüdü
Dağları duman bürüdü
Saran kollarım çürüdü

Durnamın kanadı sarı
Ben çekerim ahuzarı
Sende mi küstürdün yari

NAKARAT

Durnamın kanadı yeşil
Gün değer ışıl ışıl
Efendim peşini döşür

NAKARAT

Durnamın kanadı nefti
Böyle mi olur yarın ahdi
Geldi sarılmanın vaktı

Anadolu Yazıcılarını Tanıyalım

RIZA POLAT

Geçen Sayıdan
— Devam —

Bu çok sevdiğim lirik şair, sanat telekkisiyle kendisin çok güzel anlatmış bulunuyor. Sözlerine ilave edecek hiç bir düşüncem yoktur. Sadece temiz üstubu, musikili ahengiyle yarının kuvvetli bir sanatkârı ve Anadolu yazıcılarının mümtaz bir simasıdır.

Son yıllarda lisana da çalışmağa başladı. Bunun verimli tesirlerini son şiirlerinde vuzuhla görüyoruz. Bu şiirlerinden birini örnek vererek sözlerime son veriyorum.

TIPKI BÖYLE YAVRUCUĞUM

— I —

Sahra kaynaklarına gelen ürkek ceylanlar
Nasıl seyre dalarsa aksini o sularda ;
Tıpkı öyle yavrucum, sana baktığım anlar,
Varlığım suya düşer : sevgim deniz, bena da

— II —

Altın gagalarında Afrika şarkıları
Nasıl akın ederse kuşlar yaz bahçemize;
Tıbkı öyle yavrucum, ömrümün neyse varı,
Kuşlu bir mevsim gibi sunmak isterim size.

— III —

Kırların gür bağrında açan al gelincikler,
Nasıl haber verirse geldiğini baharın :
Tıbkı böyle yavrucum, bana bahar benim der:
Dişi bir ceylan kanı damlamış dudakların..

Ahmet Yılmaz

BİZİM Antolojimiz No: 6

Anadolu Yazıcılarını TANIYALIM

YAZAN *O. Tekin*

Ferid Ragıp

Hayatı :

Ankara Sıhhiye muaveneti içtimâiye vekâleti kimyahanesi asistanlarından merhûm Eczacı Ali Rağıp Beyin oğludur. 1912 de Çanakkele de doğdu. İlk tahsilini İstanbul da « Gülşeni Maarif » Ankara da Ulucanlar ilk okulu ile Muallim Mektebi tatbikatında bitirdi. Ankara Sultanisini geçdiği sene Sarı Kışla Askerî Eczacısı bulunan pederi istifa ederek askerlikten ayrılması ve Çubuk da bir Eczahâne açmak teşebbüsü üzerine tahsilini yarı da bırakarak âilesiyle beraber Çubuka getti.

Orada orta tahsil müessesesi bulunmadığından o seneyi boş geçirdi pederi eczahâne teşebbüsünde muvaffak olamayınca ertesi sene Ankaraya dönüşlerinde Muallim Mektebine yatılı olarak kaydettirildi. Sonradan Ankara Muallim mektebi lağvedilerek ikinci sınıfın İzmire gönderilmesi dulayısıyle oda izmire geldi geldiğinden bir müddet sonra Ankara Sihhiye Muaveneti içtimâiye vekâleti kimyahânesi asistanlarından olan pederinin ölüm haberini aldı.

1931 de İzmir Muallim mektebinden me'zun oldu. Ve Aydın bölgesine verildi. Hâlen Nazilli 5 Eylûl İlk okulu öğretmenidir.

Matbuata girişi :

İlk yazısı İzmirde münteşir bir çocuk mecmuasında çıkan « Hâin teyzeler » adlı bir hikâyedir. Sonra şiire başlamış ve 1929 senesinde arkadaşı İrfân Konur la beraber o zamanlar İzmirde çıkan Ahenk gazetesini idare eden üstat Nizâmettin Nazife müracaatle kendilerine bir Edebiyat sahifesinin hasrını istemişlerdir. Nizâmettin Hazif bu teşebbüsü memnuniyetle karşılamış ve onlara rehber olmuştur. Hizmet gazetesi de Edebiyat sahifesi açmak teşeb büsüne girişince zaten kapanmak üzere olan Ahenk gazetesinden ayrılarak daha geniş ve bütün izmir münevverliğini içine alan bir yazı kadrosiyle Edebiyat sahifesinde çıkacak bütün yazıların mesuliyetini kendine devrettirerek o sahifenin idare ve tanzimini üzerine almıştır,

1929 da İzmir Gençler birliğinin kendisine havale ettiği « 9 Eylûl » ismini taşıyan ve içinde 9 Eylûle ait şiir ve nesirlerden mürekkep tahassüsleri saklayan şiir ve nesirleri İzmirin şair ve Ediplerine yazdırarak

toplamış ve bu kitabı o zaman Gençler Birliği Reisi bulunan Sabri Kemal le beraber tertip ve tanzim ederek basılması için İstanbul da Ahmet Halit kitab vine öndererek bastırmışlardır. Ertesi sene yani 1930 da Haşim Nezihi, Mustafa Şevket Nahit Nafiz, Cezmi Tahir, Kâmran Cezmi, A. Adnan la beraber yedi genç olarak « İzmirden sesler » adiyle bir şiir kitabı çıkarmışlardır.

Sanat telakkisi :

Ferid Bağıba göre Sanat her şeyden evvel sanat içindir. Mademki sanatkâr o cemiyet içinde yetişen, onun nimetleriyle perverde olan bir kompozitördür, şu halde onun illâ sanatımı cemiyet için yapacağım diye içden bir zorlama yapmasa bile o tahteşşuûr olarak cemiyeti düşünecek, ve yazılarını Türk içtimaî bünyesine yarar bir şekilde yazacaktır. Yoksa cemiyet için sanat yapacağım diye kendini zorlayarak bir takımlarının düştüğü gibi bayağılıklara düşmenin aleyhindedir.

Hakikî bir Sanat aşkiyle kalbi çarpan her Türk şairinin kalbinde o, bir cemiyet aşkının tutuştuğuna emindir. Binâenâleyh Sanatkâr daima kirpiklerini cemiyet e, onun yaralarına saplamalı, kalbine hiç çevirmemelidir düşüncesi onun fikirlerine aykırıdır. Onca sanatkâr, eline aldığı her konuyu yep yeni pir iddâ kudreti vererek işleyebilen adamdır. Yine sanatkâr ona göre her şeyden evvel kendini beğenir ve sever değil başkasını beğenir ve sever olmalıdır.

Şiirde kompirime fikir ve mukayyed, düzgün kafiye taraftarıdır. İbtizale düşen serbest Nazmın aleyhindedir. Sanat hâleleriyle çerçevelenmiş olan serbest nazım parçalarını sever, onların hayranıdır. Memlekette serbestt nazımda muvaffak olan yalnız bir kaç kişiyi tanır. Serbest nazım hususunda o şuna kanidir ki serbest yazabilmek isteyen şair Hece nin dar ve mahdut çerçevesine sığamayacak kadar geniş bir kültür sahibi, ve fazla teşkın bir heyecana kabına sığamayan bir enerjiye malik olmalıdr.

Halbuki gördüğü serbest nazımcılar değil kabına sığamayan, kendini bile yakamayacak kadar hafif kültür ateşine malik bir takım zaif Kültürlü gençlerdir. Bunların acz içinde eser yaratacağız diye çırpınma ve kıvranmalarına acır. Ve böylelerini bataklıktan kurtulmak istedikce daha derinlere saplanan ve balçığa gömülen biçarelere benzetir.

Bir takım içtimaî hadiseler ve ânanevî durumların Türk içtimaî hayatını bedbinîye sürüklemiş olduklarını bilir ve bunun içindir ki sanet ve Edebiyatın en büyük bir gayesini Türk gençliğini Bedbinlikten Nikbinliğe çevirmede bulur.

Ona göre Türk heyeti içtimaiyesinde bedbinliği terennüm eden, ah ve enîn le feryad eden her Türk şairi Milletin mukadderatiyle oynayor ve Türk milletini Gayya kuyusuna yuvarlıyor demektir.

Onda kederi, felâketi, ölüm ü bile sevince, saadete ve yeniden hayat veriş e çevirmek isteyen bir enerji görüyorür.

(BİTMEDİ)

C. H. P. Müsabakası

Cümhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği, Halkevlerimizin musikı çalışmalarına hız vermek üzre Türk Kompozitörleri arasında bir müsabaka açmıştır. Buna ait esasları aynan neşrediyoruz.

Cümhuriyet Halk Partisi, Halkevlerinin musikı çalışmalarına yeni bir hız vermeye karar vermiştir. İlk olarak ele koro çalışmaları alınacaktır. Koro ve ses feâliyetine esaslı bir surette başlamak için bir (Ses ve koru repertuvarı) meydana getirmek lâzım olduğuna göre Cumhuriyet Halk Partısı, kompozitörlerin bu neviden eserlerini ; teşkil etmiş olduğu jüride tetkik ettirerek muvafık olanları, telif hakkını vererek alacaktır. Telif hakkına mukabil eserlerin Partı ve Halkevi gayeleri için bastırma, plâklara ve filime alma hakkkı partiye ait olacektır.

İstenilen eserler şunlardır :

I — Halk türkülerinin armonizasyonları :

Türküler iki yoldan armonize edilebilir :

A — Sade armonizasyon

B — Tevsi'li armonizasyon

Sade armonizasyonda türkü bir defa armonilenmekle iktifa olunur. Türkünün muhtelif güfteleri hep aynı şekilde söylenir .

Tevsi'li armonizasyonda melodinin her tekrarı yeni bir armonileme şekli arzeder. Bundan başka, bilfarz türkiye bir başlangıç bir enterlüt ve bir final ilâve olunur. Veya melodi bir tem olarak alınır. Ve bunun üstünde variyasyonlar yapılır.

İstenilen şekiller şunlardır :

İki sesli türküler sade veya tevsi'li
Üç " " " "
Dört " " " "
Ses ve piyano için armonizasyonlar sada veya tevsir'li,
Koro " " " "
Ses ve oda musikisi " " "
Koro " " " " "
Ses ve orkestra için " " "

II — Şarkılar ve marşlar :

Bu şarkılar ve marşlar piyano refakatiyle veya yalnız koro için olabilir. Piyanolu oldukları takdirde koro içinde tanzim edilmeleri lâzımdır.

Bunların dışında kompozitörlerin Lied gibi ses için veya koro için orijinal kompozisyonları da istenmektedir.

Eserler bir mektupla birlikte Ankarada Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine gönderilmelidir.

Halkevi Dergileri Arasında:

GEDİZ (Manisa) Temmuz 1940
Say : 39

Bütün Halkevleri Dergilerinde olduğu gibi 1) Henüz işlenmemiş bir saha olan Vilâyetlerimizin tarihine ait tetkikler 2) Muhitin istihsal işine yardımcı yazılar gorülüyor. Bu sayıda Muradiye Camii » atlı yazı M. Çağatay Uluçay'ın geçen sayılardan beri neşretmekte olduğu tarih vesikalarının devamıdır. Her köşesi tarih bakımından bir hazine olan yurdumuzun bu suretle tanıtılması ileride yapılacak daha toplu çalışanlar için iyi birer mehaz olacaktır.

Nail Orman'ın « Bağların İslahı » atlı iki nüshadır devam eden yazısı selâhiyetli bir imzanın Manisa muhitinin çok işine yarayacak bir etüdüdür Bilhassa herkesin anlayabileceği bir ifade ile yazılmış olması yazının kıymetini yükseltiyor.

FİKİRLER :

H. T. İmzasile « Payo » dan nakledilen « Neden ve nasıl çalışmalıyız ? » Adlı yazının üçüncü kısmı neşrediliyor.

Bu yazı çok temiz bir ifadeyle tercüme edilmiştir. Öğretmenlere mevzuunun ehemmiyeti layıkiyle ve herhese hitap etmekte olan yazı boş geçen her dekikanın ziyan olduğunu, çalışmak içinde hiç bir maniin rolü olamıyacağını, çalışanın daima hayatından memnun olacağını yani tembellerin icadettiği her çeşit bahanenin köksüz olduğunu ileri sürüyor. Bu kıymetli yazı silsilesini bir kitap halinde okumak çok faydalı olacaktır.

Hayatı ve sanatı hakkında türkçemizde epiyce eser bulabileceğimiz « Goethe » nin « Hayatından Şiir ve hakikatler » adlı yazısı Ayşe Akıncı tarafından tercüme ediliyor. Bu sayıda sekizinci parça bulunmaktadır. Edebî şahsiyeti ile yaşayışı arasında sıkı bir münasebet mevcut olan bu gibi büyük şahsiyetlerin bilhassa kendi tarafından yazılan hal tercümelerinin kıymeti çok yüksektir. Bu yazı silsilesini de toplu olarak bir kitap halinde türkçemize hediye edilmesini temenni ederiz.

Naşit Baylan'ın tıbbî nebatî mahsuller hakkında yine devamlı bir yazı silsilesi ile Nuri Erkoldaş,ın « Köftecinin oğlu » adlı hikâyesi de « Fikirler » i süsleyen yazılardır..

Yalnız « Fikirler » in temamen devamlı yazılarla doldurulması onu tek tek elde edebilenler için faydasız hale koyuyur. Bu cihetin gözümüzde bulundurulması temenni edilir.

İçel (Haziran (9 0) sayı : 29

Sait Uğur'un „ İçelde Folklor „ Fikri Mutlu'nun „ Mersin şehri nasıl ve ne zaman kuruldu „ başlıklı araştırmaları mahallî mevzular etrafında yapılan etütlerin güzel örnekleridir. Mersin muhiti münevverlerinin eserleri etrafında yapılan tenkitler de bütün Halkevleri mecmualarından

beklediğimiz bir çalışma yönüdür.

Çorumlu (Haziran 1940) Sayı: 23 Nazım Tombuş'un Muhit dahiyi mi, dahi muhiti mi yapar Danişmend name ve Mirkatülcihat adlı yazıları oldukça olğun bir kalemin mahsulleridir. Rifat Arıncı'nın Ebüssuud Efendi hakkındaki araştırmacı bu sayıda sona eriyor.

Çorumlu'nun mahallî yazılarını Çorumlu maniler ve cönklerden derlemeler adıyle Eşref Ertekin vücuda getirmektedir.

Olğun fikir meseleleri ve geniş mıkyasta yapılan etütlerle pek ciddi çalışan Çorumlu'nun mahallî istidatlar ecbî kıymeti haiz yazılarına da yer vermesini temenni ederiz.

Karacadağ (Diyarbakır) Haziran (940)

19 Mayıs etrafında yazılmış iki yazıdan sonra küfür, sigara ve çocuk mevzuu etrafında yazılmış bir makale var. Bir adliyeci gözü ile Hüsrev Elden'in yazdığı bu makale bize „ Bu iki zararlı mikrobun içtimaî hayatımızdaki fena rollerini ve husule getirdikleri tahripkâr tesirleri „ izah ve bunlardan çocuğu kurtarma çarelerini araştırıyor ve bir takın kanunî müeyyideler vaz'edilmesini arzu ediyor.

Vatan başlıklı yazı büyük Türk Hakanı Mete'nin atını ve karısını vatan için feda ettiğini fakat iş bir karış toprağa gelince onu canından daha kıymetli tuttuğumu anlattıkdan sonra şeflerimizin bu yolda söyledikleri kiymetli sözleri Sıralayarak vatanın kıymetini tebarüz ettiriyor.

Kırık ve çıkıklar atlı makale de çok önemlidir. Hayatımızda son devirlere kadar gelen cahil kırıkcı ve çıkıkcıların yerine tıbbın bu işlerle uğraşanlarının yer almasının ehemmiyetini ve halk arasında son zamanlara kadar gelen bir ananenin artık tamamen kalkması lâzım geldiğini izah ediyor.

A. B.

YASLI MİLLETLERE

Ne hüküm verecekler, ne diyecekler yarın,
Ne kızıl tarihi var Yarabbi bu anların!
Kendi öz yurtlarında yaşıyan insanların
Barbarların elinde sönüyor hayatları.

Fakat.. Ergeç kırılır pençelerde halkalar,
Her türlü felâketin bittiği bir nokta var.
Ey karanlık ülkeler, ülkünüze hız katar
Milyonlarca mazlûmun yükselen feryatları!

İstiklâl saklı durur kanların arkasında,
Mûcizeler gizlenir bir milletin yasında:
İki akrep rejimin kıskacı arasında
Korkmayın, bitap düşmez hürriyet kanatları!

Âdil Sağıroğlu

Halkevleri Dergileri

HALKEVİNİN ADI	DERGİNİN ADI	KAÇ GÜNDE BİR ÇIKTIĞI
Adana	Görüşler	AYLIK
Afyon	Taşpınar	«
Amasya	Yeşillrmak	«
Antalya	Türk Akdeniz	İki Aylık
Bafra	Altınyaprak	«
Balıkesir	Kaynak	Üç Aylık
Bursa	Uludağ	«
Burdur	Burdur	«
Artivin	Çoruh	İki Aylık
Denizli	İnanç	AYLIK
Diyarbakır	Karacadağ	«
Elazığ	Altan	«
Eminönü	Yeni Türk	«
«	Halk Bilgisi Haberleri	«
Gazi Antep	Taşpınar	«
Kayseri	Erciyes	«
Eskişehir	Halkevi	«
Giresun	Aksu	«
İsparta	Ün	«
İzmir	Fikirler	Onbeş günlük
Kars	Duğuş	AYLIK
Konya	Konya	«
Manisa	Gediz	«
Mersin	İçel	«
Merzifon	Taşan	«
Milâs	Yeni Milâs	«
Muğla	Muğla	«
Niğde	Akpınar	«
Niksar	Ülker	«
Trabzon	İnan	«
Samsun	19 Mayıs	«
Sinop	Dranaz	«
Sivas	Dörteylûl	«
Urla	Ocak	İki Aylık
Yozgat	Bozok	Onbeş günlük
Zonguldak	Karaelmas	Üç Aylık

SİVAS KÂMİL MATBAASI — 1940